



Dr. Ing. Zdeněk Chromý

„Seznamte se, prosím...“

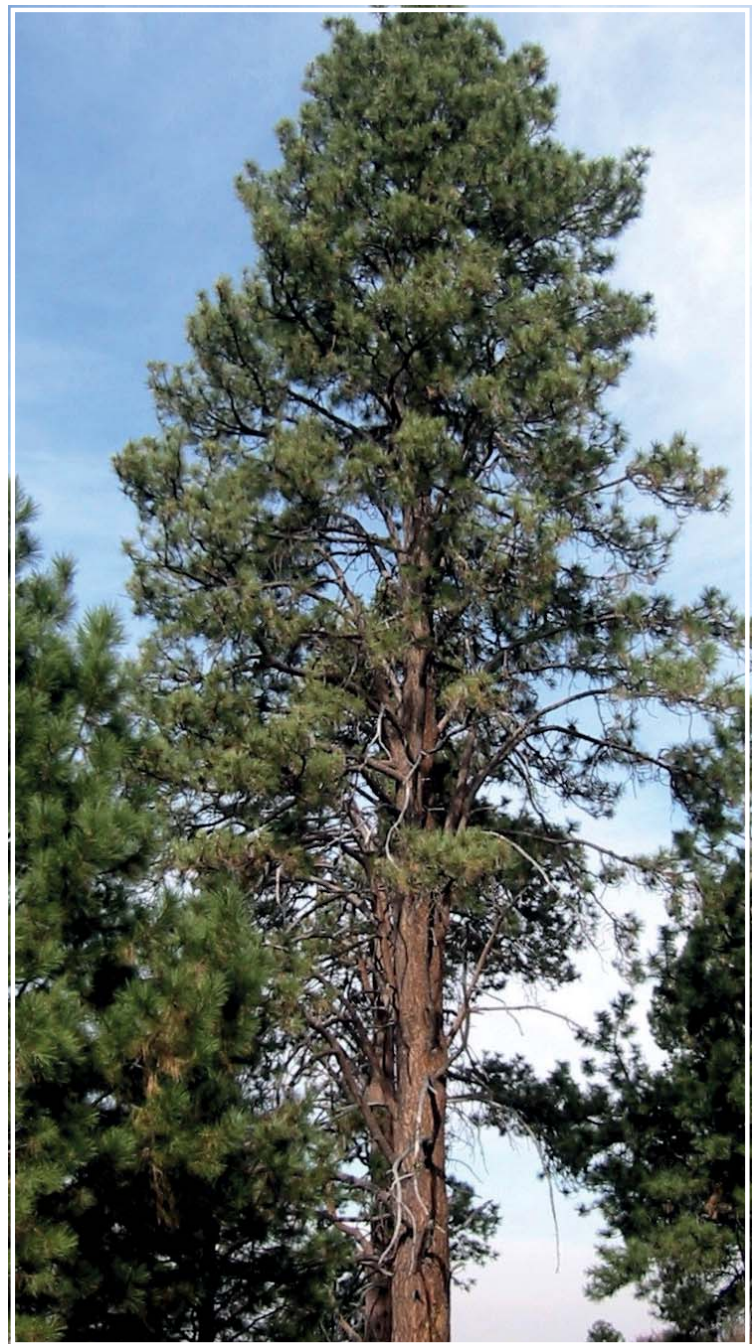
Kůrovec *Pseudips mexicanus* – nové riziko pro pěstování borovic

Kůrovec *Pseudips mexicanus* pochází ze Severní a Střední Ameriky, kde je považován za významného škůdce borovic. V roce 2023 byl jeho výskyt poprvé zaznamenán na evropském kontinentu, v Irsku. Zároveň byla přijata opatření s cílem zamezit dalšímu šíření tohoto škodlivého organismu.

Kůrovec *Pseudips mexicanus* (syn. *Ips mexicanus*, *I. radiatae*, *Tomicus mexicanus*, *T. radiatae*) taxonomicky náleží do řádu brouci (Coleoptera), čeledi nosatcovití (Curculionidae) a podčeledi kůrovci (Scolytinae). *P. mexicanus* je druhem pocházejícím ze Severní a Střední Ameriky. Tento škůdce napadá v oblastech svého původu řadu zástupců rodu borovice (*Pinus*): *Pinus albicaulis* (borovice bělokmenná), *P. attenuata* (b. hrbolekatá), *P. ayacahuite* (b. mexická), *P. cembroides* (b. limbovitá), *P. contorta* (b. pokroucená), *P. contorta* var. *latifolia* (b. pokroucená širokolistá), *P. arizonica* var. *cooperi* (b. arizonská), *P. devoniana* (b. mičoakánská), *P. durangensis* (b. durangská), *P. flexilis* (b. ohebá), *P. hartwegii* (b. Hartwegova), *P. jeffreyi* (b. Jeffreyova), *P. lambertiana* (b. Lambertova), *P. leiophylla* (b. hladkolistá),

P. montezumae (b. Montezumova), *P. muricata* (b. ostnitá), *P. oocarpa* (b. vejcoplodá), *P. patula* (b. rozložená), *P. ponderosa* (b. těžká), *P. pseudostrobus* (b. vejmutovkovitá/pavejmutka), *P. radiata* (b. montereyská) a *P. teocote* (b. aztécká). Borovice lesní (*Pinus sylvestris*) dosud nebyla zaznamenána jako hostitel tohoto kůrovce.

Donedávna byl výskyt *P. mexicanus* zaznamenán na území Spojených států amerických (ve federálních státech Aljaška, Arizona, Colorado, Idaho, Kalifornie, Montana, Oregon, Utah, Washington, Wyoming), Kanady (v provinciích Alberta, Britská Kolumbie), Guatemaly a Mexika. Na evropském kontinentu byl výskyt tohoto kůrovce zaznamenán poprvé v loňském roce, a to na území Irsku. Jednalo se zároveň o první zaznamenaný výskyt *P. mexicanus* mimo oblast

Boční pohled na samičku kůrovce *Pseudips mexicanus* (Foto R. Earl)*Pinus ponderosa* – jeden z hostitelů kůrovce *Pseudips mexicanus* (Foto W. Siegmund)

původu. Dospělci kůrovce byli nalezeni ve feromonových lapácích umístěných na plantážích jehličnanů v katastru obce Shannon (hrabství Clare). V období od konce srpna do poloviny října 2023 bylo do šesti pastí odchyceno celkem 93 brouků. Zajímavé ale je, že v této oblasti nebyly nalezeny žádné napadené stromy ani usídlené populace *P. mexicanus*. Vzhledem k riziku, které tento škůdce představuje, byla přijata úřední opatření, do kterých náleží vymezení dotčené oblasti, provádění intenzivního dozoru a omezení pohybu hostitelského materiálu.

Biologie a symptomy výskytu škůdce

Dospělci *P. mexicanus* jsou 3,5 až 5 mm dlouzí, leskle tmavě hnědí. Charakteristickým znakem rodu *Pseudips* je přítomnost tří hrbolků na každé straně zkosené části krovek. Škůdce je polygynním druhem (jedná se o soužití samečků s více samičkami). Samečci po napadení hostitelské dřeviny staví snubní komůrku, kde se k nim poté připojí dvě nebo tři samičky. *P. mexicanus* má čtyři larvální stadia (instary). Chodbičky vytvořené larvami se postupně zvětšují, a nakonec končí oválnou kukelní komůrkou, v níž se larvy vyvíjejí v dospělce. Druh může přezimovat jak ve stadiu larev, tak ve stadiu dospělců. Mezi severními populacemi a jižními (středoamerickými) populacemi kůrovce existují určité rozdíly, např. útočné chování. Kromě toho v provincii Britská Kolumbie (Kanada) je škůdce univoltinní (má jednu generaci za rok), jižněji – v Kalifornii – může mít až tři generace, v Mexiku dokonce až sedm generací. Odborná literatura uvádí, že *P. mexicanus* napadá především oslabené stromy, ale může být i primárním škůdcem, který způsobuje odumírání malých až středně velkých stromů. Škody jsou způsobeny právě chodbičkami pod kůrou, kde se škůdce rozmnožuje a kde se vyvíjejí larvy. Na povrchu kůry napadených dřevin lze pozorovat načervenalé piliny. V Kalifornii bylo prokázáno, že škůdce na svém těle přenáší houbu *Fusarium subglutinans*, která na borovi-



Tři hrbolky na každé straně zkosené části krovek – rozlišovací znak pro druhy rodu *Pseudips* včetně *P. mexicanus* (Foto R. Earl)

cích zapříčiňuje vznik pryskyřičnatých rakovin, proto je toto onemocnění též označováno anglickým výrazem „pitch canker of pine“.

Způsoby šíření škůdce a možnosti ochrany

Jak již bylo uvedeno, škůdce může napadat široké spektrum druhů borovice, které jsou v EU hojně rozšířeny, ačkoli napadení původních evropských borovic nebylo dosud zaznamenáno. Kůrovec *P. mexicanus* se vyskytuje v různých klimatických podmínkách, tudíž je velmi pravděpodobné, že je schopen se usídlit a dále se šířit i na evropském kontinentu.

Let dospělých jedinců je pravděpodobně hlavním způsobem přesunu a šíření na nové rostliny a do nových oblastí na krátké vzdálenosti, ale konkrétní údaje o letových schopnostech tohoto druhu chybí. Obecně, pohyb kůrovců bývá omezen na krátké vzdálenosti, obvykle na několik set metrů. Obchod s komoditami, jako jsou hostitelské rostliny určené k dalšímu pěstování, dále dřevo, dřevní štěpky, dřevěné výrobky, dřevěný obalový materiál a kůra představují pravděpodobně hlavní cesty šíření tohoto škůdce na delší vzdálenosti, což potvrzují záchyty kůrovce *P. mexicanus* na území USA a Číny v rámci obchodu se dřevem.

Je třeba poznamenat, že v mnoha evropských zemích (včetně členských států EU) se již na příslušné komodity vztahují specifické požadavky, jako např. zákaz dovozu dřeva jehličnanů a rostlin určených k dalšímu pěstování nad 3 m výšky, původem z mimoevropských ze-

mí. Kůrovec *Pseudips mexicanus* je v Evropské unii též regulován jako neevropský druh podčeledi kůrovci (Scolytinae).

Text
Dr. Ing. Zdeněk Chromý,
ÚKZÚZ Brno

ŠKOLKAŘSKÉ POTŘEBY – JIŘÍ VELEBA

Nabízíme špičkové školkařské nářadí

FELCO – zahradnické nůžky a pilky
TINA – zahradnické nože a pilky
IDEAL – SPATEN školkařské rýče, motyky, hrábě atd.
BAACK – SPATEN školkařské rýče

Vázací program

MAX-TAPENER HT-R vázací kleště s příslušenstvím
OKULETTE rychloúvazky k vázání při očkování
FLEXIBAND páska k vázání při roubování
BUŽÍRKY k vyvazování rostlin k bambusovým tyčím
BAMBUSOVÉ tyče velký výběr velikostí
REBWACHS WF štěpařský vosk

Kontejnery

CEP školkařské kontejnery

Jmenovky

Široký sortiment jmenovek

Balící materiál na zemní baly

Plachetky PLANTATEX, jutové plachetky, drátěné koše

Ochranné spirály na kmeny stromů

Všechny nabízené školkařské potřeby jsou ve špičkové světové kvalitě určené pro profesionály

Jiří Veleba
Lomená 1295
742 58 Příbor
Tel.: 602 508 091
E-mail: jiri.veleba@volny.cz